

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 384/2024-30

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ľuboša Szigetiho a sudcov Petra Molnára a Petra Straku (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej Mgr. Petrom Magdálikom, advokátom, Vajanského 1520, Galanta, proti postupu Okresného súdu Trnava v konaní vedenom pod sp. zn. 14Cpr/1/2014 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Trnava v konaní vedenom pod sp. zn. 14Cpr/1/2014 **b o l o p o r u š e n é** základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd a jej právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote a právo na spravodlivý súdny proces podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a čl. 14 ods. 1 Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach.
2. Okresnému súdu Trnava **p r i k a z u j e** v konaní vedenom pod sp. zn. 14Cpr/1/2014 konať bez zbytočných prietáhov.
3. Sťažovateľke **p r i z n á v a** finančné zadostučinenie **5 000 eur**, ktoré jej **j e p o v i n n ý** zaplatiť Okresný súd Trnava do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.
4. Okresný súd Trnava **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľke trovy konania **568,54 eur** a zaplatiť ich právnemu zástupcovi sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
5. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Skutkový stav veci a sťažnostná argumentácia

1. Ústavný súd uznesením č. k. II. ÚS 384/2024-13 z 28. augusta 2024 prijal na ďalšie konanie ústavnú sťažnosť sťažovateľky v časti namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote a práva na spravodlivý súdny proces podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a čl. 14 ods. 1 Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach (ďalej len „pakt“) postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 14Cpr/1/2014. Sťažovateľka súčasne navrhuje, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu konať vo veci bez zbytočných prietahov a priznal jej finančné zadost'učinenie v celkovej sume 10 000 eur a náhradu trov konania.

2. Z ústavnej sťažnosti vyplýva, že 28. januára 2014 sťažovateľka podala na okresnom súde žalobu o neplatnosť dohody o skončení pracovného pomeru. Na základe rozšírenia žaloby o nárok na náhradu mzdy pripustil súd zmenu jej petitu uznesením z 24. septembra 2015. Prvé pojednávanie bolo nariadené na 9. september 2015, t. j. takmer po 20 mesiacoch od podania žaloby. Následne bolo nariadených viacero pojednávaní, z ktorých termíny určené na 14. január 2021, 8. február 2022, 29. november 2022, 23. február 2023 a 13. jún 2023 sa neuskutočnili.

3. V tejto veci boli pribratí dvaja súdni znalci z odboru zdravotníctva a farmácie, odvetvia pracovného lekárstva (uzneseniami z 8. novembra 2017 a 5. novembra 2019). Prvý súdny znalec znalecký posudok vôbec nevypracoval napriek tomu, že ho okresný súd opakovane urgovoal na predloženie znaleckého posudku a tiež mu aj uložil poriadkovú pokutu za nedodržanie lehoty na podanie znaleckého posudku. Až 27. septembra 2019 súdny znalec vrátil okresnému súdu spisovú dokumentáciu bez vypracovania znaleckého posudku a bez oznámenia dôvodu, pre ktorý znalecký posudok nevypracoval (t. j. viac ako 22 mesiacov po jeho pribratí). Následne okresný súd pribral do konania znalkyňu, ktorá vo veci vypracovala znalecký posudok č. 2/2020 zo 4. mája 2020. Po podaní znaleckého posudku vznikla potreba vypočítať súdnu znalkyňu na pojednávaní, na ktoré bola opakovane predvolaná (nariadené termíny na 7. apríl 2021 a 21. jún 2022 a pravdepodobne aj na už uvedené zrušené termíny pojednávaní), ale ani na jeden z týchto termínov pojednávania sa súdna znalkyňa nedostavila. Z tohto dôvodu okresný súd dožiadal Mestský súd Košice o jej výsluch. Mestský súd Košice nariadil tri termíny výsluchu súdnej znalkyne na 29. november 2023, 20. december 2023 a 17. január 2024, ale ani na jednom z týchto termínov výsluchu súdna znalkyňa nebola vypočítaná. Pred posledným termínom výsluchu na Mestskom súde Košice súdna znalkyňa oznámila, že má prerušenú znaleckú činnosť minimálne na obdobie jedného roka (od 1. januára 2024), a preto nemôže byť vypočítaná ako súdna znalkyňa. Napokon sa výsluch znalkyne (už v pozícii svedkyne) uskutočnil 16. septembra 2024.

4. Popisujúc priebeh napadnutého konania sťažovateľka uvádza, že predmetnú vec prejednávali už tri zákonné sudkyne. Poukazuje aj na skutočnosť, že žiadny z nariadených termínov a ani žiadny

z termínov výsluchu súdnej znalkyne na Mestskom súde Košice nebol zmarený z dôvodov na jej strane, resp. jej právneho zástupcu, ale z dôvodov na strane súdnej znalkyne, príp. na strane žalovaného.

5. Zároveň sťažovateľka poznamenáva, že prostredníctvom svojho právneho zástupcu zasielala okresnému súdu urgencie, žiadosti o poskytnutie informácií a aj sťažnosť predsedovi okresnému súdu na prietahy v napadnutom konaní z 3. októbra 2014, 16. novembra 2015, 28. marca 2019 a 7. augusta 2020.

6. V podstatnom zdôrazňuje, že napadnuté konanie prebieha už viac ako 10 rokov a dosiaľ vo veci samej nebolo vydané žiadne meritórne rozhodnutie (ku dňu podania ústavnej sťažnosti, pozn.). Tiež namieta, že takmer 6 mesiacov nebol nariadený termín pojednávania alebo iného procesného úkonu (od nariadenia termínu výsluchu súdneho znalkyne na Mestskom súde Košice na 17. január 2024) a posledný procesný úkon sa riadne vykonal pred takmer 2 rokmi (pojednávanie nariadené na 21. jún 2022).

7. Overením aktuálneho stavu napadnutého konania ústavný súd v súčinnosti s okresným súdom zistil, že rozsudkom z 8. septembra 2025 bola žaloba zamietnutá, a keďže sťažovateľka 2. októbra 2025 podala vo veci odvolanie, okresný súd aktuálne vykonáva procesné úkony spojené s predložením veci odvolaciemu súdu na rozhodnutie.

II.

Vyjadrenie okresného súdu

8. Okresný súd vo vyjadrení k ústavnej sťažnosti uviedol, že doba konania bola predĺžená tým, že znalec ustanovený do konania na návrh sťažovateľky v novembri 2017 v stanovenej lehote a ani dodatočne znalecký posudok nepodal, a to napriek opakovaným výzvam súdu a uloženiu dvoch poriadkových pokút, ako aj podania podnetu na Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky. Až nová znalkyňa pribratá do konania v novembri 2019 doručila v máji 2020 znalecký posudok a v júni 2020 doplňujúce podanie k posudku. Vzhľadom na to, že sťažovateľka trvala na osobnom vypočutí znalkyne na pojednávaní, ktorý výsluch sa pre dlhodobé zdravotné ťažkosti znalkyne uskutočnil až v septembri 2024 (v pozícii svedkyne, keďže znalkyňa výkon znaleckej činnosti prerušila, pozn.), okresný súd pripísal obdobie predĺženia konania od októbra 2021 do septembra 2024 na vrub správania samotnej sťažovateľky. Práve tým, že dlhodobo odmietala podanie písomného odborného stanoviska znalkyne k výhradám k znaleckému posudku a trvala na jej osobnom výsluchu, došlo podľa súdu k zdržaniu konania. Okresný súd poukázal aj na viaceré obdobia práceneschopnosti zákonnej sudkyne a s tým súvisiacu následnú preťaženosť jej súdneho oddelenia. Ďalej argumentoval aj obdobím pandémie, keď nebolo možné vo veci realizovať pojednávania vzhľadom sprísnené opatrenia. Okresný súd záverom navrhol sťažnosti nevyhovieť a vyjadril zásadný nesúhlas s výškou požadovaného finančného zadosťučinenia, ktorú považuje vzhľadom na okolnosti prípadu za zjavne neprimeranú.

9. Keďže z vyjadrenia okresného súdu nevyplývajú také skutočnosti, ktoré by boli v prejednávanej veci spôsobilé ovplyvniť rozhodnutie ústavného súdu v neprospech sťažovateľky, nepovažoval

za potrebné doručovať ho na repliku sťažovateľke a v záujme hospodárnosti konania pristúpil k meritórnemu prerokovaniu ústavnej sťažnosti.

III.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

10. Ústavný súd podľa § 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ústavnou sťažnosťou a so stanoviskami účastníkov konania dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

11. Podstatou ústavnej sťažnosti je tvrdenie sťažovateľky, že došlo k porušeniu jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, ako aj práva na spravodlivý proces postupom okresného súdu v konaní o neplatnosť dohody o skončení pracovného pomeru, ktoré začalo v januári 2014 na základe žaloby sťažovateľky a okresný súd (zatiaľ neprávoplatne) rozhodol o jej zamietnutí v októbri 2025.

12. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 38 ods. 2 listiny osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 105/07, IV. ÚS 90/2010).

13. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (to platí, aj pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a ostatné označené referenčné normy – m. m. I. ÚS 304/2021, I. ÚS 444/2021, pozn.) je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom znamenajúcim nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím (m. m. II. ÚS 118/2019, I. ÚS 250/2020, I. ÚS 318/2022).

14. Základnou povinnosťou súdu a sudcu je zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie. Táto povinnosť súdu do 1. júla 2016 vyplývala z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorý súdom prikazoval, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 prvej vety OSP, v zmysle ktorej len čo sa konanie začalo, postupoval v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá. Povinnosť súdu a sudcu konať bez prietahov podľa právnej úpravy účinnej od 1. júla 2016 je *expressis verbis* zakotvená ako základný princíp civilného sporového konania v čl. 17 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), podľa ktorého súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná

a rozhodnutá, predchádza zbytočným priet'ahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb.

15. Pri posudzovaní otázky, či v okolnostiach konkrétneho súdneho konania došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade s doterajšou judikatúrou [m. m. III. ÚS 241/2017, I. ÚS 17/2022, rozsudky ESLP vo veci Frydlander v. Francúzsko z 27. 6. 2000, sťažnosť č. 30979/96 a vo veci Záborský a Šmáriková v. Slovensko zo 16. 12. 2003, sťažnosť č. 58172/00] zohľadňuje právnu a faktickú zložitosť veci, o ktorej všeobecný súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu, a prihliada sa pritom aj na predmet sporu a jeho význam pre sťažovateľa.

16. Pokiaľ ide o kritérium zložitosti veci, ústavný súd konštatuje, že vzhľadom na bežný predmet konania (pracovnoprávny spor o neplatnosť skončenia pracovného pomeru) nič nenasvedčuje tomu, že by išlo o právne mimoriadne náročnú vec. Rozhodovanie o takýchto žalobách tvorí štandardnú a pomerne početnú súčasť rozhodovacej činnosti všeobecných súdov. Skutkovou zložitou predmetného sporu čiastočne argumentoval okresný súd, čo v okolnostiach veci možno uznať vzhľadom na vykonané znalecké dokazovanie a komplikácie s tým spojené, a ústavný súd túto okolnosť zohľadnil pri určení sumy finančného zadost'učinenia.

17. Zároveň je však potrebné zdôrazniť, že vzhľadom na predmet napadnutého konania, ktorý má pre sťažovateľku značný význam, ide o vec, k prerokovaniu ktorej musí všeobecný súd pristupovať s osobitnou starostlivosťou, keďže jeho výsledok v podstate ovplyvňuje možnosti sťažovateľky riadne plniť svoje existenčné potreby, a preto sa vyžaduje zvýšená pozornosť a efektívny a rýchly postup súdu.

18. V rámci posudzovania ďalšieho kritéria, a to správania sťažovateľky, ústavný súd konštatuje, že aj ona samotná prispela k predĺženiu napadnutého konania, keď, ako správne poukázal okresný súd, viac ako tri roky trvala na osobnom výsluchu znalkyne. Túto okolnosť nemožno pripísať na ťarchu okresného súdu a ústavný súd to primerane zohľadnil pri určení sumy finančného zadost'učinenia.

19. Ústavný súd napokon hodnotil samotný postup okresného súdu v napadnutom konaní. Vychádzal pritom zo svojej konštantnej judikatúry, v zmysle ktorej zbytočné priet'ahy v konaní môžu byť zapríčinené nielen samotnou nečinnosťou všeobecného súdu, ale aj jeho neefektívnou činnosťou, teda takým konaním, ktoré nevedie efektívne k odstráneniu právnej neistoty účastníkov konania (II. ÚS 32/03, IV. ÚS 267/04, IV. ÚS 182/08).

20. Z opísaného priebehu napadnutého konania vyplýva, že od podania žaloby uplynulo 11 rokov a 9 mesiacov, kým okresný súd vo veci sťažovateľky (zatiaľ neprávoplatne) rozhodol. Bez potreby bližšieho skúmania jednotlivých období nečinnosti je opodstatnené konštatovať, že okresný súd nekonal urýchlene a efektívne v záujme odstránenia právnej neistoty sťažovateľky.

21. Už samotná dĺžka konania, zvlášť v pracovnoprávnom spore, kde sa vyžaduje zvýšená efektivita a rýchlosť, preto vedie ústavný súd k záveru, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 38 ods. 2 listiny, ako

aj jej práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote a práva na spravodlivý súdny proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a čl. 14 ods. 1 paktu (bod 1 výroku tohto nálezu).

22. Ani právne či skutkovo náročný spor nesmie trvať neprimerane dlhú dobu. Časový horizont toho, kedy sa účastníkovi konania dostáva konečného rozhodnutia vo veci, je neoddeliteľnou súčasťou meradiel celkovej spravodlivosti podľa čl. 46 ods. 1 ústavy. Čím je tento časový horizont dlhší, tým viac sa rozostrejú kontúry spravodlivosti ako v očiach dotknutých účastníkov konania, tak aj vo všeobecnom vnímaní verejnosti a verejnej mienky (I. ÚS 688/2014).

IV.

Prikázanie vo veci konať a primerané finančné zadosťučinenie

23. V súlade s čl. 127 ods. 2 ústavy v spojení s § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže prikázať, aby ten, kto porušil základné práva a slobody sťažovateľa svojou nečinnosťou, vo veci konal.

24. Vzhľadom na skutočnosť, že ústavný súd rozhodol o porušení práv sťažovateľky postupom okresného súdu, a keďže napadnuté konanie nie je ku dňu vydania tohto nálezu právoplatne ukončené (okresný súd bude vo veci konať aj po rozhodnutí odvolacieho súdu v súvislosti s trovami konania), prikázal okresnému súdu, aby vo veci konal bez zbytočných prieťahov (bod 2 výroku nálezu).

25. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

26. Sťažovateľka žiada priznať od okresného súdu primerané finančné zadosťučinenie 10 000 eur z dôvodu celkovej doterajšej dĺžky napadnutého konania, ako aj požiadavkou naplnenia satisfakčného, ochranného, represívneho a preventívneho účelu inštitútu primeraného finančného zadosťučinenia.

27. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04). Pri určení primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných ESĽP, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

28. Zohľadňujúc celkovú dĺžku napadnutého konania v trvaní takmer 12 rokov, ako aj všetky ďalšie okolnosti daného prípadu, najmä jeho skutkovú zložitnosť a správanie sťažovateľky, ústavný súd považoval za spravodlivé priznať sťažovateľke finančné zadosťučinenie 5 000 eur (bod 3 výroku tohto rozhodnutia). V prevyšujúcej časti uplatneného finančného zadosťučinenia ústavnej sťažnosti nevyhovelo (bod 5 výroku tohto rozhodnutia).

V.
Trovy konania

29. Ústavný súd priznal sťažovateľke (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania v sume 568,54 eur (bod 4 výroku tohto rozhodnutia). Pokiaľ ide o priznanú výšku nároku, bol viazaný návrhom sťažovateľky, inak by jej patril nárok na náhradu trov konania v rozsahu 713,96 eur.

30. Pri výpočte trov právneho zastúpenia ústavný súd vychádza z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení platnom v relevantnom období (ďalej len „vyhláška“). Základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby (§ 11 ods. 3 vyhlášky) uskutočnený v roku 2024 predstavuje sumu 343,25 eur spolu a s režijným paušálom v sume 13,73 eur (§ 16 ods. 3 vyhlášky) predstavuje sumu 356,98 eur. Sťažovateľke vznikol nárok na náhradu trov konania za dva úkony právnej služby uskutočnené v roku 2024 (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti), čo celkovo predstavuje sumu 713,96 eur.

31. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 CSP) označeného v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

32. Podľa čl. 133 ústavy toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 17. decembra 2025

Luboš Szigeti
predseda senátu